

JORDBRUKSPOLITIKENS FÖLJANDE STEG - MILJÖNYTTA

Miljöorganisationernas åsikt om
förnyelsen av EU:s jordbrukspolitik

EU:s nuvarande jordbrukspolitik förbrukar en tredjedel av EU:s budget i form av stöd men skapar ändå betydande miljöproblem: klimatförändringen accelererar, naturens mångfald utarmas och dessutom försämras både jordmånen och vattendragens tillstånd.

Utan fungerande ekosystemtjänster kan matproduktion på ett hållbart sätt inte säkras.

Nu måste jordbrukspolitiken förnyas så att jordbruket i fortsättningen bedrivs på ett miljömässigt ansvarsfullt och ekologiskt hållbart sätt.

MILJÖORGANISATIONERNAS VISION FÖR ETT HÅLLBART JORDBRUK

JORDBRUKSPOLITIKEN;

- a) möjliggör att jordbruk bedrivs på ett ekologiskt hållbart sätt
- b) bevarar ekosystemtjänsterna i lantbruksmiljön
- c) stöder produktion av hälsosam mat av hög kvalitet
- d) garanterar att jordbruksmarken hålls bördig
- e) värnar om naturens mångfald och förhindrar att arter utrotas
- f) minskar belastningen på vattendragen och förbättrar vattendragens tillstånd
- g) motarbetar klimatförändringen samtidigt som den stöder en anpassning till klimatförändringen
- h) främjar hållbar användning av förnybara resurser och minskar användningen av fossila bränslen
- i) förbättrar produktionsdjurens välmående
- j) stöder utvecklingen av en livskraftig landsbygd och upprätthåller de allmänna tjänster som lantbruksmiljön erbjuder

VI KRÄVER ATT EU:S GEMENSAMMA JORDBRUKSPOLITIK FÖRNYAS SÅ, ATT:

1) Tillräckliga krav på miljöskydd blir obligatoriska för alla gårdar.

Inom ramen för både direkta stöd och tilläggsstöd skall en miniminivå för miljö- och naturskydd garanteras för alla områden.

2) Offentliga resurser styrs till ekosystemtjänster och andra allmännyttiga tjänster.

EU:s allmänna jordbrukspolitik skall belöna jordbrukare och andra aktörer som värnar om miljön på landsbygden genom att producera allmännyttiga tjänster. Till dessa tjänster räknas till exempel att bevara mångfalden av naturtyper och arter i lantbruksmiljön, att bevara odlingsväxternas och husdjurens genetiska mångfald, att värna om kulturlandskapen, betesmarkerna, ängarna och våtmarkerna samt att bevara naturens kolsänkor.

3) Genom jordbrukspolitiken förverkligas EU:s miljömålsättningar och internationella förbindelser.

På FN:s biodiversitetskonventionsmöte i Nagoya år 2010 beslöt man att utarmningen av naturen skall stoppas under detta decennium. Inom den Europeiska Unionen har man beslutat att alla insjöar, grund- och kustvatten skall uppnå god ekologisk status före år 2015. För havsvattnen är tidsfristen år 2020. Till de centrala åtaganden som gjorts med naturen, vattnen och klimatet i fokus hör bland annat EU:s vattenram-, havs-, fågel-, nitrat- och industriella utsläpps direktiv samt biodiversitets-, Östersjö- och markskyddsstrategierna. EU:s finansieringsinstrument för åtgärder som stöder miljöns och naturens goda tillstånd, så som Natura-2000 stöden, skall användas i full skala.

4) Jordbrukets strukturpolitik och miljöstöden likriktas.

Verksamhetsmöjligheterna för kombinerad växtodling och djurhållning skall förbättras. Koncentrationen av boskapsgårdar i vissa områden, växande gårdsstorlekar samt den allt ensidigare växtodlingen skapar växande miljöproblem, så som ineffektiv återanvändning av gödsel, ökande punktbelastning från jordbruket samt problem med djurens välmående. För att återställa dessa miljöskador måste mer miljöstöd användas, vilket innebär att systemet inte är ekonomiskt hållbart.

5) Andelen naturenlig odling ökas markant.

Mer direkta stöd och miljöstöd styrs till gårdar som bedriver naturenligt jordbruk. Skadlig inverkan på naturen minskar genom naturenlig odling. Därtill produceras miljömässigt nyttiga tjänster så som biologisk mångfald, slutna näringsämneskretslopp samt mindre växt- och husgasutsläpp. Djurens välmående beaktas bättre än i konventionell produktion och användningen av bekämpningsmedel minskar. Dessutom ökar arbetstillfällena.

6) Miljöskador beaktas i prissättningen av jordbruksprodukter.

Produkter från konventionellt jordbruk är förmånligare men produktionen sker ofta på miljöns bekostnad. Jordens försämrade bördighet och den minskande biologiska mångfalden borde beaktas i jordbruksprodukternas prissättning. Livsmedel från konventionell produktion skall vara dyrare än naturenligt eller med andra miljövänliga metoder producerade livsmedel.

*Ett levande exempel på
finländskt kulturlandskap.*

7) Ekonomiska incentiv för kretsloppsbaserad näringsämnesbalans skall ingå i miljöstödsystemet.

Mineralfosfor är en begränsad naturresurs och produktion av kvävegödsel är mycket energiintensiv. Betydelsen av näringsämneskretslopp skall betonas. Ett funktionellt och ekonomiskt effektivt system som sporrar till bättre återanvändning av näringsämnen inom jordbruket skall skapas.

UTÖVER DESSA KRAV SKALL FINLANDS JORDBRUKSSTÖDSPOLITIK FÖRNYAS ENLIGT FÖLJANDE:

8) Miljöstödets bas utgörs av åtgärder med mångsidig nytta;

biologisk mångfald, vattenskydd, jordens bördighet, bekämpning och anpassning till klimatförändringen, djurens välmående, hälsosam mat och landsbygdens välfärd skall stödas.

9) Det nationella miljöstödssystemet förenklas och effektiveras.

Miljöåtgärder så som exempelvis vård av dikesrenar och skyddszoner införs i tilläggskrav och i direkta stöd. Tilläggsåtgärderna slopas och de bästa av dessa åtgärder flyttas till miljöstödets basåtgärder, till exempel naturvårdsåkrar, växttäckte vintertid, preciserad gödsling, näringsbalanser och spridning av gödsel under tillväxtperioden. Tydliga målsättningar uppställs för arealen på vilken åtgärderna skall tillämpas, samtidigt som kopplingen mellan vattenförvaltningsplanerna och jordbrukets miljöstödssystem garanteras.

10) Specialåtgärder för vattenskydd riktas till områden där den största nyttan kan fås.

Prioriteringarna görs avrinningsområdesvis, gårdsvis och skiftesvis för att hitta områden som är särskilt viktiga för vattenskydd, så som lutande åkrar, erosionskänsliga områden, jordbruksskiften med högt fosfortal eller åkrar som är våta eller lider av återkommande översvämningar. Andra områden som skall uppmärksammas är vattendrag nedströms från stora punktbelastningskällor och områden där det ekologiska tillståndet är dåligt. Jordbruks- och miljöförvaltningens geografiska informationssystem sammanförs för att möjliggöra fokuseringen av stöd och åtgärder. Naturenlig dränering stöds. Torrläggning av sura sulfatjordar undviks inom jordbruket. I områden där sulfatskikten är speciellt nära markytan ges stöd till förändringar av användningsändamålet för åkern eller för att grunda våtmarker.

11) Utarmningen av naturens mångfald stoppas i jordbruksområden.

Åtgärder som bibehåller naturens mångfald, så som långvarig vård av dikesrenar, inkluderas i miljöstödets tilläggsåtgärder, i såväl de direkta stöden som i miljöstödets baskrav. Mångfaldsstöden styrs främst till områden med utrotningshotade naturtyper och arter. Dessutom betalas förhöjt stöd till så kallade High Nature Value- och Natura-2000 områden. Den pågående utarmningen av lantbruksmiljöerna stoppas genom att till exempel stöda bevarandet av kulturlandskapselement så som åkeröar, stengärgårdar och lador samt genom att avveckla stöd som gör lantbruksmiljön mer enformig så som stöd för täckdikning. Ett stödssystem för andra än aktiva jordbrukare införs för att göra det lättare att grunda våtmarker och vårda ångar. Grundandet av småskaliga våtmarker med höga naturvärden främjas.

12) Åtgärder som förbättrar åkerjordens bördighet genom att bland annat förhindra erosion och förbättra växternas näringsupptag skall effektivare tas i bruk.

Speciellt fokus skall läggas på bekämpning av erosion i områden där åkermarken är slutande, kontinuerligt lider av översvämning, jordmånen är känslig för erosion, fosforhalten är hög eller där åkern är belägen nära ett vattendrag. Miljöstödets krav förändras så att åkrar med växttäckte året om, träda och direktsådd blir allmännare. Användning av fång- och bottengrödor bör bli vanligare genom att stödbeloppen för dessa höjs.

13) Näringsämneskretslopp effektiveras.

Boskaps- och växtodlingsgårdars samarbete effektiveras bland annat genom gödselbankverksamhet. Stöd skall ges till behandling av gödsel genom separering, rötning i biogasanläggningar, produktutveckling för återvinningsnäringssämnen, hantering av bioavfall samt gemensam behandling av slam och gödsel. Skiftesvisa gödslings- och matningsmodeller som beaktar behovet av näringsämnen skall utarbetas som stöd för jordbrukarens beslut. Utnyttjande av mer vallbete och ökning av åkerbiomassan (t.ex. skyddszonens slätteravfall) skall stödas. Miljöstödets undantag för boskapsgödsel skall avskaffas och gödselspridning på hösten skall i huvudsak slopas.

14) Lokala effekter av trädgårds- och växthusodling minskas.

Trädgårds- och växthusodlingens lokala effekter kan vara betydande till följd av de stora mängderna näringsämnen och bekämpningsmedel som används. Därför skall effekterna uppmärksammas inom miljöstöden.

15) Röjning av kärr till torvåkrar förbjuds som ohållbart ur miljösynvinkel till följd av de stora växthusgasutsläpp som orsakas.

Torvåkrarna är jordbrukets största klimatproblem. På torvåkrar skall ett krav på mångårigt växttäckte införas.

16) I åkrarnas arrendeavtal ställs krav på åtgärder för att förbättra jordens bördighet samt på miljöskydd.

Arrendering av åkrar skall ske på basis av långa avtalsperioder. Korta avtalsperioder uppmuntrar inte till långsiktiga investeringar i miljöskydd eller till åtgärder som upprätthåller jordens bördighet.

17) För att bedöma effekterna av jordbrukets miljöstödsystem skapas tydliga indikatorer samt ett uppföljningssystem och finansiering.

En öppen webbplats skall skapas så att allmänheten kan följa med hur jordbrukets miljömålsättningar uppfylls områdesvis.

18) Rådgivning till jordbrukare i miljöfrågor förbättras.

Rådgivningssystemet skall utvecklas så att det styr jordbrukarna till att i praktiken miljöanpassa sin verksamhet. Spridning av på forskning baserad kunskap om hållbar lantbruksproduktion främjas genom utbildnings-, rådgivnings- och informationskampanjer till producenter och konsumenter.

Källor:

- Proposal for a new EU Common Agricultural Policy / BirdLife International, EEB, IFOAM EU Group, WWF (2010)
- Kotopelloilta Rantalohkalle – Tehoa maatalouden vesiensuojeluun. TEHO-projektets (2008-2011) slutrapport (2011)
- Suomesta ravinteiden kierrätyksen mallimaa. Arbetsgruppsmemo MMM 2011:5
- CCB, SLL, WWF Finland / utlåtanden och åsikter

© Alexandra Antell / WWF

Våtmark i vårskrud.
Pertteli, Salo.